

БР. 10.

ВЕЛ.-КИКИНДА 8. ЈАНУАРА.

1887.

ГУДАЛО

часопис за унапређење гласбе.
ГОДИНА ПРВА.

Уређује: Милан Петровић.

Издаје сваког месеца по једаред. Уз сваки број издаје се по једна гласбоваина из издања друштва „Гусле“, као прилог Претплата чини: за лист без прилога на годину 2 фор. на по године 1 фор; а са прилогом: 8 фор-80 нов. или 4 фор 40 нов. — За Србију 23 дин или 11¹/₂ динара; на целу годину и односно на по године.

За огласе рачуна се по 10 новч. од реда ситних слова и по 30 новч. биљеговине за свако уврштење.

Садржај.

Главни чланак: Махне у првој настави гласбе. — Наш прилог: кратак приказ гласботвора Роберта Толингера дела 16. „Госпојицама Софији и Милицы Петровић, чланицама друштва Гусле“. Три песме за два женска гласа са пратњом гласовира.“ — Животописи: Бетховен Лудвик ван. Донизети Гаetano. Московски Маврикије. — Симфонијски концерти руског музикалног општества (Свршетак). — Пабирци. — „Пупољци“ од бунике и поп без петрахиља. Скромне примедбе на критику г. Ј. Иванишевића штампану у 30—36. броју „Јавора“ из год. 1886.

Као прилог уз овај број иде гласботвор, Р. Толингера „Три песме за два женска гласа са пратњом гласовира.“

Вел.-Кикинда,
Штампарија Јована Радака.
1886.

„Пулољци“ од бунике и поп без петрахиља.

Скромне примедбе на критику господина Јована Иванишевића штампану у 30, 31, 32, 33, 34, 35 и 36 броју „Јавора“ из године 1886.

Наслов ових редака извадио сам из критике г. Јована Иванишевића, (тима сам навео извор, па се надам, да ми се неће пребацити књижевна крађа). Ја сам ту критику пажљиво читао и проучио. Лежало ми је у интересу. У тој струци се у нас врло мало пише, па човек једва дочека, да му дође која расправа до руку, да научи што из ње. И радо признајем, да сам из ове критике много научио, шта — рећи ћу свугде на свом месту.

Први ми је профит, да сам научио, како се озбиљна, сувопарна критика, даје zgodним цитатима лепо зачинити, да је човек мора у сласт прочитати, да јој се мора сит насмејати. У данашње скупо и озбиљно доба, то је доиста zgodан начин писања, омили човеку уметност, да и сам не зна како. Пре се изискивао другојачи начин писања од критичара. Примера ради ево једног цитага:

„Ми смо пуно уверени, да разборита критика, свакој књижевности, није само корисна, него баш необходимо нужна, али држимо, да без умерености писана критика књижевности за сада више шкодити него користити може, што така критика не наклоност писању, па и страх од писања узрочи, те добру вољу писаца кочи књижевност сада тек почиње да се развија; она је тек нејако детенце, коме треба више неге и милости, него каштиге. Није срећа по народ, у коме се јављају критичари пре писаца. А ми би и за будућност желели, да је у свакој критици темељ истина, темељитост, озбиљност и умереност, да свака критика, и где каштигује, то с очинском љубављу чини. Критичар је судач, који суд свој пред лицем образоване публике изриче. Та задаћа није лака, и не би смо желели, да се тог посла непосвећени људи лаћају. Суд критичара треба ради уверења публике да се оснива на доказе, што публика суду неће слепо да верује. Критичар треба да се изјављује тако, да не вређа, ни особу пишчеву, ни образовану публику. Јер шта вреди критика, у којој критичар не претреса ствар, него особу; у којој не износи доказе суду своме, него тобож оштроумне, а пречесто само јадне простачке досетке; у којој критичар туђу част опада, у којој се блатом баца на особу, којој је публика даровитости већ признала, и поштовање своје већ досудила? Шта вреди критика, у којој критичар износи само погрешке, а врлине забашурује; у којој ситне махне ишчепркава, да и најбоље дело исеље, када би му ваљало знати, да нема човечија дела савршена, и да је већ Хорације изрекао:

Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura.
— quandoque bonus dormitat Homerus.

Није ништа лакше од исељевања, па и саме истине, заслуге и врлине, али срамота, и најпосле пада на сама исељача. У опште је прљав посао туђу част вређати, таку ће критику образована публика с' гнушањем забацити. Критичару не би ваљало заборавити,

ГУДАЛО

часопис за унапеђење гласбе.

ГОДИНА ПРВА.

Уређује: Милан Петровић.

Изази сваког месеца по једаред. Уз сваки број издаје се и по једна гласбовина из издања друштва „Гусле“, као прилог. Преплата чини: за лист без прилога на годину 2 фор., на по год. 1 фор.; а са прилогом: 8 фор. 80 нов. или 4 фор. 40 нов. за Србију 23 дин или 11½ динара; на целу годину и односно на по године.

За огласе рачуна се по 10 новч од реда ситних слова и по 30 новч билеговине за свако уврштење

Махне у првој настави гласбе.

Гласбоучитељи и родитељи се често жале, да ученици у гласби слабо напредују, да су лоша дара, и да имају слабо воље за гласбу. На жалост и јесте истина, да резултати наставе гласбе од већег дела нису такви, да би нас уверили, да ученици гласбу, као предмет наставе пуно схваћају, да им гласба у крв прелази, да им се репродукција уздиже на дело самосвести, и да се изучавање гласбе не потискује на пуки механизам, на механизам, који ученицима мори срце и ум, и који стоји у опорој опреци са цели, која је услов изучавању уметности.

Истина је на жалост, да имамо доста хитрих прстију, а мало гласбено изображених приказивача. Тој немалој појави много је узрока. Али један узрок заслужује нарочиту пажњу, а то зато, што је од великог ушлива на читаво гласбено образовање. А то је: Недостатак прве наставе гласбе, а така је настава данас по највише у обичају.

Свака дисциплина изискује, па тако и дисциплина гласбе, да се излазној тачки методично-дидактичне наставе пуна пажња поклони. И баш томе моменту би ваљало и у гласбеној настави највише пажње поклонити, највише труда жртвовати.

За предмет данашњег разматрања узесмо прву наставу гласбе, али за то нека се не очекује, да ћемо тај

велеважни предмет посве, или бар само из близа исцрпити. Томе овде не може бити ни места ни згоде; у оквиру оваког чланчића доста ће бити, да навестимо само праве путове, и странпутице те прве наставе.

Данашња прва настава гласбе, не полази оним путем, који крајњој цељи води. Сувише је лепа с' поља, а сувише шуљине унутри. Хитрина прстију је све, а душевна, права образовна страна наставе гласбе, или се сасвим занемарује, или се само узгредно, маћински негује.

Тежњи, што бржем техничком развитуку, не даје се ни шта замерити, што само савршена техника особљава приказивача, да материјал савладати и да се душевном животу гласова приближити може.

Али се у тој, пуно оправданој тежњи једно главно заборавља, а то је, да механизам, па био он и најсјајније развијен и усавршен, није ништа друго, до само средство. А крајња цељ, истински уметничко репродуковање гласбе, изискује опет пуно учешће, пуно схваћање душевне стране гласботвора. Тако пуно учешће опет само тамо може процвати, где му клица има. И махна је баш у томе, да прва настава гласбе суноврат тежи механизму, да пренагло ради на усавршење технике, и да поред тога душевну страну гласбе или занемарује, или баш сасвим из вида испушта. Така прва настава не буди љубав гласби и уметности, и така је настава сама крива, што ученицима, првих часова бар, обично горке сузе на очи натерује.

Данас опште уобичајена прва настава гласбе, не занемарује само праву образовну, чисто идеалну страну гласбене уметности, него занемарује и она средства, која би требала с' тим више и темељније да обрађује, што баш пуном савладању механизма у првоме реду тежи. Мислимо негу слуха и ћути мере (такта).

Колико је ученика, који су дошли до средњег ступња, или га давно већ и савладали, па да о строгом гласбовању у прописаној мери, о гласовним разликама, ни појма немају. Колико је технички увећбани гласбара, па да пратњу обичне попевке, рецимо гласовирску пратњу без икаквих техничких тешкоћа, ма да су и толике техничке хитрице, нису у стању извести, а да са певачем у погледу мере не долазе непрестанце у опреке. Колико је опет дилетаната, које просте теме, Бетховена н. пр., неће ганути,

а глазботвори уметника, који знају бриљантно писати а Јунгман н. пр., до усхићења узбудити.

Све те жалосне појаве налазе узроке своје ли само, или бар поглавито, у опачини дидактичког поступка, у опачини цељи прве наставе.

Првој настави не сме бити цељ ли нагло развијање механизма. Првој настави прва цељ, треба да је буђење чувства за идеалност глазбене уметности, треба да је развијање двају праелемента глазбене уметности, развијање и неговање слуха и ћути мере. Па и тамо, где се чисто механичкој цељи тежи, и тамо треба таке облике бирати, који ученику и душевне хране дају, који у ученику осећај гласа буде, и који не тупе, него оштре вољу глазби.

Пуки механизам је отров сваком васпитању, па нарочито и глазбено уметном образовању. Не ваља само прсте занимати, и срцу, и уму треба занимања давати.

Завиримо само у школе, рецимо у школе за гласовир који се данас по највише употребљује, па ћемо брзо наћи, које је тенденције, данас уобичајена прва настава глазбе.

Хоће ли родитељи да даду дете своје глазби учити, глазбоучитељ неће распитати за умну зрелост детињу, неће разбирати ни за то, да ли је рађено, и ако јесте, како је, и колико урађено на развијтку гласовна му чувства, погледће само у детиње руке, како су грађене, и колика су педља, па ако су та два увета само приближно згодна, узеће прву бољу школу, па ће почети наставу.

У свим тима школама, са врло мало изузетака, за које опет врло мало глазбоучитеља знаду, влада, или бар превлађује правац, да се само механизам што брже савлада. У томе су скоро све једнаке. А разликују се само у избору средстава, која за постигнуће те цељи употребљују, и бољом или лошијом систематиком у поређивању градива по његову постепену развитку. Што се у таким школама ученицима даје за забаву после мука чисто техничких вежбања, то обично нема никакве глазбено уметничке вредности. Изузетак чине скоро само оне школе, у којима забавна парчад нису од руке пишчеве. Писци глазбених школа обично нису даровити глазботворци, па у којих је толико самопреторења, да не налазе испод свога педагошко уметничког достојанства, да се лате дела признатих глазботвораца, дакле дела опробане и признате уметничке вред-

ности, да така дела уврсте у своје школе, а у згодном слогу, они ће написати школе, које чине изузетак од обичног туцетског еспапа, а други ретко.

Завиримо у те обичне школе, које су данас у општој употреби. Потражимо у њима градива за естетично развијање осећаја гласа. Бадава ћемо тражити — наћи га не ћемо. Ту ћемо наћи по бољем лошијем методу поређане целе, полу, четврт и т. д. кајде, мало касније тројнице и т. д. па и писци таквих школа, и родитељи ученика, држе, да је то доста за негу и развитак ритмичка осећаја. Ако је ученик толико умно развијен, да схвати и разуме просте разломке, он ће силом мишлења појмити разлику вредности тих кајда. Истрајним вежбањем, поред гласног бројања учитеља, распознаће релативни одношај трајања п. пр. целе и полу кајде, научиће валда, да их и практично тачно изводи. Али све то није ништа. Тако практично коректно извађање, не даје никаква јемства, да је у ученику осећај мере пробуђен, да је природно развијен, да је излив свести; а без тих увета, остаје то само резултат спољашње механичне обуке, која нема ни образовне, ни гласбено уметничке вредности.

Подајте таком ученику само један необичан ритмичан проблем, па да видите, како ће се срушити ваздушна кула сањане сигурности мере, као што се руши кула, коју деца од карата граде.

Па тек развитак слуха по тима обичним школама!

Ту преважну чињеницу гласбеног образовања све те школе не узимају ни у обзир. Таким школама је довољно, да ученика изоштравањем снаге мишлења и механичким вежбањем дотле дотерају, да под гусленим кључем \bar{c} на првој пацрти испод цртовља, од \bar{c} у трећој празнини, оком, а не у х о м, распознати научи.

Таки је највећи број школа (наставни дела) за гласовир (школе за гласовир зато узесмо за пример, што су публици нашој боље познате, јер се настава гласбе код нас не почиње само, него са врло мало изузетака и свршује на гласовиру); али исте гласбено педагошке махне, налазимо и у школама за сва остала гласбала, па и у школама за најдрагоценије гласбало на овоме свету, у школама за гласбено изобраење човечија грла.

Наш прилог.

Роберт Голцигер дело 16: Госпођицама Софији и Милицы Петровићовој, чланицама друштва „Гусле. „Три песме за два женска гласа са пратњом гласовира“. Издања друштва „Гусле“ бр. 10. Велика четвртина. Страна 15. Цена 1 Фр. 20 новч.

Бр. 1. Црна ноћи, Змаја Јована Јовановића.

Бр. 2. Под липом, Мите Поповића.

Бр. 3. Одби се грана, Змаја Јована Јовановића.

Од ових трију песама само је трећа по строгом образцу попевачка израђена и изокружана. Први а наиме други број удаљује се местимице од тог облика, што, ваља да је подлога тако захтевала; садржива, а наиме формална грдња другог броја захваћа јасно у облике баладе.

Пратња е: у главном не уздиже до скроз полифоног, према вокалном елементу самосталног градива, ма да местимице напушта пут просте сугласне подлоге и потпоре попевке. У другом броју пратња баш суделује у издизању основног мотива, те је наравно, да у приказу, такве полифоне црте пратње, из склада целога гласботвора релефски издићи ваља.

За схватање и приказ данашњег прилога нашег дају, како у идеалном, тако и у чисто техничком погледу, обилато наведени знакови толико наслова, колко мртви знакови, живом приказу дати могу.

ЖИВОТОПИСИ.

БЕТХОВЕН ЛУДВИК ВАН.

Крштен је 17. децембера 1770. у Бону, и тако се суди да је рођен 16. децембра; умро 26. марта 1827. у Бечу. Отац му беше тенориста капеле изборнога кнеза, а деда басиста и најпосле капелник; породица му је дакле неговала уметност гласбе већ од више кољена.

Прве наставе у гласби добио је Бетховен од оца свога; касније постадоше му учитељима, гениални обоиста Пфајфер, кога је Бетховен касније из Беча потпомагао, и дворски органиста ван дер Еден.

Године 1785. постављен је Бетховен за оргуљаша капеле изборног кнеза. Како то звање, тако и касније изаслање његово у Беч испословао му је гроф Валдштајн, који Бетховну први, и у сваком обзиру најглавнији покровитељ беше. Исти гроф Валдштајн био је витез немачког реда, касније командир и царски комораш, а гласбу не само да

је јако ценио, него је и сам био изврстан гласовираш. Бетховен му је посветио велику сонату C-dur Op. 53.

Када је Бонски оркестар Хајдна о повратку из Енглеске год. 1792. у Годесбергу славно, улучи Бетховен прилику да му поднесе једну кантату, која се Хајдну ванредно допала. Вероватно је, да се већ том приликом уговорило, да се Бетховен у Беч пресели. Валдштајн писао је месеца октобра исте године: „Драги Бетховне! Ви путујте сада у Беч, да Вам се испуни жеља, коју већ одавна гајете. Моцартов геније тужи још и оплакује смрт ученика свога. Код неисцрпива Хајдна нашао је уточишта, али не нађе занимања; преко њега је желио, да се још једаред удружи с' киме. Неуморним трудом примајте Моцартов дух из Хајднових руку. Ваш искрени пријатељ Валдштајн.“

Већ године 1787. био је Бетховен кратко време у Бечу, а тада са препорукама изборног кнеза на свога брата цара Јосифа II. Тврди се, да га је тада Моцарт слушао гласбовати, и да му је прорекао велику будућност.

Чудотворно дете, Бетховен није био. Бар феноменални дела, каква дела Моцарта беху, о њему немамо да забележимо. Ни у гласботворењу није прерано сазрео, него се са свим нормално развио.

Када се у Беч преселио, било му је 22 године. Добре препоруке послужиле му, да је у Бечу примљен у највише кругове, тако у куће кнеза Карла Лихновског, грофа Разумовског и др. Али од намерених студија Бетховнових код Хајдна не би много; Хајдн није био створен за учитеља. Истина, да је свршио код њега течај композиције, али је иза Хајднови леђи радио код Шенка, гласботворца опере: „Der Dorfbarbier“ па је Хајдну одлазио са радњама, које је Шенк већ прегледао и поправио био. Невина та мистификација трајала је две године. Бетховен је од Шенка научио строги слог, а од Хајдна је присвојио више уметничке назоре. После свега тога учио је јоште контрапункт од Албрехтсбергера и драматску композицију код Салијера.

У прво доба Бетховнова уметничка творења, које се до год. 1800. рачуна, спадају дела. Op. 1—18, међу којима је 6 трогласија за гласовир, 9 соната за гласовир, 4 трогуђа, једно петорогуђе, више претвора, велика арија

„Ah perfido“ и три прва четворогуђа, која су веће бројеве тек у каснијем новом издању добила. Критика (у линси-ском листу „Allgemeine musikalische Zeitung“ није сумњала у важност „тога човека,“ али је напала смелости му у хармонизацији и ритмици) Круг око Бетховна окупљени велики покровитеља уметности гласбе, умножио се јоште надоласком грофа Фрица Брунсвика, барона Глајхенштајна и Стевана п. Брајнинга, старог пријатеља и покровитеља Бетховновог јоште из Бона.

Скоро за тим населише се у Беч и Бетховнова браћа Карло (чиновник код банке) и Јован (апотекар) те заступаху у његову појезиом надахнату животу, просту сувопарну прозу, гнусно чивутарећи са рукописима његовима.

Бетховну је материјално добро ишло; службе није никад више примао, него је у Бечу искључиво композицији живио. Дела су му добро плаћана, уз то је од кнеза Лихновског примао 600 фр. год. плате, а од год. 1809 до 1811. од надвојводе Рудолфа и кнежева Лошковића и Кинског годишње још 4000 фр.

Али и уз пркос тима трајним додирима са надвојводама и кнежевима, Бетховен није био нити улизица нити удварач, него је до смрти своје остао демократ и републиканац, који је владаре за тиране држао. Познато је, да је своју симфонију „Егоїса“ првобитно Наполеону посветио, што га је држао за права републиканца; али кад се Наполеон примио царавања, тада је Бетховен посвету поценао. За време бечка конгреса (1814) бивао је Бетховен чешће са тамо присутним страним владарима код надвојводе Рудолфа, и тамо се вазда тако отмено понашао, да су му се владари удварали. Али је и с' правом осећао, да је краљ уметности.

Најмутнији дани живота му почеше са смрћу његова брата Карла (1815) чијем сину би постављен за татора. Овај му је многе јаде задавао.

Од већег упуца беше на расположење, па и на правац гласботвора Бетховнових ухобоља, која се рано појавила, те већ године 1880. у јаку наглухост, а касније у потпуну глухост изродила. Бетховен се стидио наглухости своје, те се наштио да је претаји; опором, мргодно и ћутљиво понашање његово, мора да је бар за млађих му година, делимиче образина било. Иначе је био челична

здравља. Године 1825. поче куњати, а већ год. 1826. појаве се знаци опасне водене болести. Назаб месеца децембра исте године баци га у постељу; по операцији водене болести стадоше га снаге издавати, те 26. марта 1827. премине.

Бетховен је највећи мајстор модерне инструменталне гласбе, али је написао и неколика вокална дела од исте вредности и ваљаности. („Fidelio“ и „Missa so'lemniss“) Како је религиозно чувство у делима Баховима до најлепшег израза дошло, тако нам опет из Бетховнових дела говори чисто човчанско, радост и жалост, а истим заносним језиком. Свемогућно истицајућа се субјективност, тај карактеристични агенс нашега доба, у Бетховну је отеловљен, али лепотом облика до класицитета прецеђен и изокруглан. Епигонство Бетховново разбија и ту препону, иште пуну слободу излива гласбеног осећаја. (Романтичар.) Последње доба Бетховнова творења почиње од времена када се примио туторства синовца свога (1815) када се окућнио и када је сав начин живота свога променуо. Из тога су доба последње пет сонате за гласовир (Op. 101, 106, 109, 110 и 111), велика четворогуђа Op. 127, 130, 131, 132 и 135, велика четворог. fuga Op. 133, девета симфонија, „Missa solemnis“ и увертире Op. 115 и 124.

Број Бетховнових гласботвора према другим мајсторима није велик; написао је: 2 мисе (C-dur Op. 86, и „Missa solemnis“ D-dur, Op. 123), оперу „Fidelio“, ораторију „Christus am Ölberg“, 9 симфонија (I. C-dur, Op. 21. II. D-dur, Op. 36, III. Es-dur (Eroica) Op. 55, IV. B-dur, Op. 60, V. C moll, Op. 67, VI. F dur (Pastorale), Op. 68, VII. A dur Op. 92, VIII. F dur, Op. 93, IX. D moll, Op. 125 са збором Шилерове „Hymne an die Freude“, „Die Schlacht von Vittoria“ (фантазија за оркестар), гласбе ка („Prometheus“) и „Egmont“, „Die Ruinen von Athen“ (увертира и марш са збором), 7 даљи увертира („Coriolan“, 3 „Leonoren-Duvertüren“, „König Stephan“, „Namensfeier“ Op. 115, и „Zur Weihe des Hauses“ Op. 124), 1 концерат за гусле (D dur Op. 61), 5 концерата за гласовир (C dur, Op. 15, B dur, Op. 19, C moll, Op. 37, G dur, Op. 58, Es dur, Op. 73, уз ову удезба гусленог концерта), 1 концерат за гласовир, гусле, ситне гуде и оркестар, 1 фантазију за гласовир, оркестар и збор, 1 рондо за гласовир и оркестар, 2 романце за гусле и оркестар, 1 одломак концерта за гусле, 1 Allegretto за оркестар, 2 корачнице, 12 минета, 12 немачких игара, и 12 игара за оркестар; „Der glorreiche Augenblick“ (kantata), „Meeresstille und glückliche Fahrt“ (4 соло гласа и оркестар), „Ah perfido“ („сопран соло са оркестром), „Opferlied“ (соло сопран са оркестром), „Tremate“ (сопран, тенор и бас са оркестром), „Bundeslied“ (два соло гласа, трогласан

збор, 2 кларинете, 2 рога и 2 фогота), „Elegischer Gesang“ (четворопев са гудним оркестром), 66 самопева и један двоцев са гласовиром, 18 канона за певање, „Gesang der Mönche“ (тронев а capella), 7. свезака енглеских, шкотских, ирских и валиских попевака са гласовиром, гуслама и ситним гудима; 38 соната за гласовир, 10 соната за гусле, 1 рандо и 1 свеску претвора за гусле и гласовир, 5 соната за ситне гуде, 3. свеске претвора за ситне гуде и гласовир 7. свезака претвора за флауту и гласовир, 21. свеску претвора за сам гласовир, 1 сонату, 2. свеске претвора и 3 корачнице за гласовир у четири руке; 4 ронда, 3. свеске ситница, 3 прелудије, 7 минета, 13 лендлера, 1 Andante (F dur) 1 фантазију G moll) и 1 полонезу за гласовир; 1 сонату за рог и гласовир, 8 трогласија за гласовир, гусле и ситне гуде, 2 претворбе за трогласије, 1 трогласије за гласовир, кларинету и ситне гуде, прераду D dur симфоније и септета за трогласије: гласовир, Кларинету и ситне гуде, 4 квартета за гласовир, 1 квинтет за гласовир и свираљке, 2 октета и 1 секстет за свираљке, 1 септет и 1 секстет за гудаљке и свираљке, 2 петорогуђа, удезбу C moll трогласија за петорогуђе 16 четворогуђа (Op. 18, 1—6, из првог доба; Op. 59, 1—3; Op. 74, 95 и велика четворогуђа из последња доба Op. 127, 130, 131, 132, 135), 1 фугу за четворогуђу, 1 фугу за петор гуђе, 5 трогуђа, 1 трогласије за 2 обоје и енглески рог, 2 двогласија за кларинету и фагот, 2 четворогласија за позауне. Прво целокупно издање изашло је накладом Брајткопфа и Хертла 1864—1867 у 24 серије.

Живот и дела Бетховнова описали су многи књижевници. Најтемељнију биографију написао је А. В. Тер (енглески) и у немачком преводу „Ludwig von Beethoven's Leben“ Х. Дајтерса.

ДОНИЗЕТИ ГАЕТАНО,

родио се 29. новембра 1797. а умро је 8. априла 1848. у Бергаму; био је ученик Симона Мајра у Бергаму а од 1815. Пијотија и Матеја у Болоњи. Год. 1818. дебитовао је у Млетцима као драматски глумотворац са опером „Ergisco, conte di Borgogna“, која је са орабрујућим успехом примљена. Росини је тада владао позорницом и тако постаде узором и за Донизета. Донизети је Росинија врло вешто и сретно имитовао, а у томе му беше од велике помоћи и сопствена велика даровитост за грађење мелодија.

Донизети је од 1822—1836 написао сваке године по 3—4 опере, па је природно, да у толикој силесији радње о израдама појединости, није могло бити говора. Али утакмица Белинијева принудила га је, да се неколико реди мораде компоновања озбиљније латити. Тако је год. 1831. против Белинијеве опере „La sonnambula“ изнео своју оперу „Anna Bolena“, па када је у Паризу год. 1835. његов „Marino Falieri“ Белинијевој опери „Il Puritani“ подлегао,

тада сабра све знање и умење, и написа оперу „Lucia di Lammermoor“ најбоље дело своје. Белини умре исте године и тако постаде Донизети јединим господарем италијанске позорнице.

Успех опере „Lucia“ прибави му професуру контрапункта на краљ. гласбеној колегији у Напуљу. Године 1839. забрани му цезура у Напуљу приказ за Адолфа Пуррија, изврсног тенористу, написане опере „Poliuto“ („Polycuist“ у Паризу и „Les martyrs“ названа) он се тога ради разљути, остави Напуљ, оде у Париз и прими тамо управу новоосноване опере у дворани Salle Ventadour (Théâtre de la Renaissance) те је на тој позорници, а тако и у комичној и у великој опери новија дела своја приказивати дао, као што су „Marie“ („Die Tochter der Regiments“) и „Favorita“; те су опере касније јако омиљеле, али су из почетка од слаба успеха биле. За то Донизети покуша срећу у Риму, Милану и Бечу, за који је године 1842. написао оперу „Linda di Champanix“, и та му је опера извојевала титулу царског дворског гласботворца и капелника. Идуће две године пробавио је на изменце у Паризу, Бечу и Напуљу. Последње дело беше му опера „Catarina Cornaro“ коју је год. 1844. за Напуљ написао.

На путу из Напуља у Беч појавише се на њему први знаци душевног поремећаја, а у Паризу изби парализа, те постаде за радњу сасвим неспособан. Последње године живота свога, год. 1847. пробавио је у Бергаму, родном месту своме, у мутној апатији, од које му не беше лека.

Донизети је написао свега 70 опера, од којих се „Marie“ и „Lucia“, још данас држе на реперторијама. „L'elisir d'amour“, „Favorita“, „Lucrezia Borgia“, „Linda Champanix“ и неколике друге опере његове, живе данас још само у неколико омиљелих арија, потпурија и др.

МОСКОВСКИ МАВРИКИЈЕ

гласботворац и изврстан гласовираш, родио се 23. августа 1854. у Бреслави, где му је отац, рођен Пољак, приватизовао. Прве гласбене наставе примио је у Бреслави и Држђанима, а уметничко изображење на Стерновој и особито на Кулаковој конзерваторији у Берлину, на којој је касније неко време и учитељевао. Први концерат је дао год. 1873. у Берлину, који је врло симпатички примљен;

од то доба више је реди концертовао у Берлину, и по другим варошима, међу осталима у Паризу и у Варшави. па је брзо стекао поштовано име. Као гласботворац припада Московеки новонемачком правцу и био је заштићеник Листов.

Од гласботвора његових продерао је прво гласботвор: „Spanische Tänze“ у шире кругове; у новије доба се одликовала његова симфонија „Jeanne d'Arc“, те је у Берлину, Висбадну, Варшави, Амстердаму, Хановру и другде приказана. Написао је још два концерта за гусле са гласовиром, један концерат за гласовир, више ситнији гласботвора за гласовир и више поневака. Штампано је досад 36 дела његових.

Симфонијски концерти руског музикалног општества.

(Свршетак,)

Трећи низ квартетни вечери мораће се због болести г. г. Пикла и Вајкмана са новим снагама, г. г. Пустернаковим и Аљбрехтом обавити.

Прва вечер донесе квартет Хајдна у Гедуру Ор. 17. бр. 5, гласовиреки квинтет Рафа Ор. 107, сонату за гласовир у Есдуру Бетховна Ор. 3. бр. 3 (гласовирао г. Ханс пл. Биллов) и квартет у Есдуру од Бетховна Ор. 74.

На другој вечери суделовао је велевештак на гласовиру г. Х. В. Саванов, сада професор на конзерваторији у Москви. Беше изабрао тешки а неблагоприятни квартет за гласовир од А. Рубинштајна Ор. 66; гласовирање му осведочавало много вештине и даровитости, али успех заостаде ипак иза оног савршенства, какво се од таког изврсног вештака с' правом очекивати могло. Главна дела те вечери чињаху: квартет у Бедуру од Бетховна Ор. 18, и квартет у Демолу од Шуберта; прикази оба та квартета беху савршено уметнички и служаше на част г. г. Пустернаку и Аљбрехту и гласовитим мајсторима Ауеру и Давидову.

Последња квартетна вечер имађаше са суделовања гђе Софије Ментерове особите чари. На програму беху: познати квартет од Моцарта у Гедуру и славни квартет од Бетховна у Цисмолу Ор. 131. Гђа Софија Ментерова изабрала је гласовити и снажни квартет од Роберта Шумана у Есдуру, а приказала га је управо ретком савршеношћу, такав скуп, и такав приказ тога ђениалног квартета, броји се у најређа и најсавршенија уживања, каква уметност само посредством таквих велевештака пружати може.

Међутим почеше вечери друштва за неговање коморске гласбе. Посета и пријатеља озбиљне гласбе из свију кругова, беше врло живахна.

Обавише се концерти славних певачица гђе Сандтове, гђе Луке са г. Мјервинским, Марцеле Сембрикве и г. Ласала, са врло добрим успесима.

Особитог спомена је вредан симфонијски концерт, обављен под управом врло даровита, а још млада диригента г. Дича, што су на том концерту приказани искључиво само одобрани гласботвори руских гласботвораца. Друга симфонија (у Хамолу) А Бородина — дело, још много ориџиналније и прегнантније од његове прве симфоније у Едуру, гласовирски концерт Римског-Корзакова, вазурка од Балакирева, и етида од Ладова, које је даровити млади гласовираш Н. Лавров, са много укуса и вештине приказао, „Стенка Разин“ нов гласботвор од А. Глазунова и анданте за свегласије од истог гласботворца, који оншту најљу изазваху, неколико попевака за једно гласо — Романса Марије из опере „Ротелев“ од Цезара Кјуија, персијска песма од А. Рубинштајна, по једна романса од Балакирева и Римског-Корзакова — и на завршетку фантазија за велико свегласије „Фрутесце ди Римини“ од П. Чајковског, чињаху интересантни програм те прве руске вечери, коју је публика, на жалост, врло слабо походила.

По повратку г. Ханса пл. Билова поче други низ симфонијских концерата руског музикалног општества.

Шести концерт обави се 8. марта са овим програмом: „Мирно море и сретан пут“, отворка од Менделсона, концерт за гласовир од Сен-Саена, отворка из руских напева од М. Балакирева, валка из опере „Живот за цара“ од Глинке, Скерцо из четвртог концерта од Х. Литолфа, симфонија у Едуру Фр. Шуберта. — Солисткиња те вечери беше гђа Бертенсон-Воронцова, која је и овом приликом урођене даровитости своје: обилат звук, леп удар, добру хитрину и гласбени осећај, сјајно доказала; младој вештакињи тој фале јоште само: вештачка изокругланост и самосавађивање. Шубертову симфонију не чуемо никад тако савршено приказати, као овом приликом.

Седми концерт донесе нам: отворку „Die Weihe des Hauses“ од Бетховна ор. 124, први концерт за гласовир од П. Чајковског, Тарантелу од Сен-Саена Ор. 6, за фрулу и звекљу са свегласијем, Капричо од Менделсона и пету симфонију (руску) од А. Рубинштајна. Гласовирске дронице изводио је г. Х. пл. Биров и много допадања пожњео, особито са капричом од Менделсона. Ориџинални ситни гласботвор духовитог Сен Саена тако се допао, да се мораде опетовати. Приказ врло тешке симфоније Рубинштајнове, стојаше сасвим на висини ђениалног диригента.

У осмом концерту чуемо: отворку „Le Corsaire“ од Берлиоца, први концерт за гласовир од Фр. Листа, елегију и серенаду за свегласије од Глазунова (два даровита одломка из свите за

свегласије нашег ванредно даровитог младог гласботворца), гласботворе за гласовир: „Auf Flügeln des Gesanges“ од Менделсона-Листа, Алетро од Скарлатија, рандодију од Фр. Листа, отворку Моцартове опере „Чаровна Фрула“ и симфонију у Бедуру од Хајдна. — Госпођа Софија Менгерова чарала је публику вештачки савршеним приказима својима. Концерт од Листа, у коме је деоница гласовира са свегласијем ванредно тешко исплетена, приказао је г. Х. п. Биллов тако савршено, да се гласовир са свегласијем свугде у једну органску целину сливао.

Пабирци.

Симфонијски концерти музикалног општества у Петрограду. Симфонијске и квартетне концерте музикалног општества у Петрограду дириговаће ове 1887./8. сезоне Антон Рубинштајн. Прошле сезоне их је дириговао, на их је и ове сезоне требао дириговати Ханс п. Биллов, али је од дирекције за ову сезону са слабог здравља одустати морао. Накану Антона Рубинштајна, оснивача музикалног општества, да управу у сопствене руке прими, прихватили су музикални кругови у Петрограду са највећим одушевљењем и са благодарношћу. Тим поводом ће Рубинштајн целу зиму у Петрограду — а не као досад у Петерхофу — провести. Тако је природно да ће постати центром музикалног живота у Петрограду, и музикални живот свежим и здравим дахом задахнути. Симфонијске концерте ће приређивати по гласботворцима, Бетховенско, Моцартахјденско и т. д. вече. Руским гласботворцима је наменуо три вечери. Од ове је новине очекивати, да ће петроградску публику за домаћу народну гласбену продукцију боље задахнути, по што је досад задахнута била.

Претплатки симфонијски концерти у Петрограду. За ову сезону заказана су за Петроград четир претплатна симфонијска концерта под управом Римског-Корзакова и Дича. Сви четир концерта имаће на програму искључиво ли само гласботворе гласботвораца Руса. Програми ових концерата биће тако строго руски народни, да ће из њих и соли туђих гласботвораца искључени бити. Вели се, да се за ове концерте петроградска публика необично заинтересовала.

Завод за бесплатно изучавање гласбе у Петрограду. У Петрограду је завод за изучавање гласбе, у који се даровити младићи оба пола бесплатно примају. Завод тај основао је год. 1862. славни гласботворац и гласовираш М. Балакирев у друштву са Ламакином, а под протекторатом тадањег престолонаследника а сада цара Руског. Управитељ је томе заводу оснивач му М. Балакирев и он мисли ове сезоне са ученицима завода два симфонијска концерта приредити.

Са конзерваторије у Петрограду. На почетку ове школске године пријавило се конзерваторији у Петрограду само за гласовир и певање преко сто ученика, а примљено је једва двадесет процената. Ове године се почело од ученика не само довољно спреме, него и

довољно даровитости за гласбу тражити, а то је најсигурнији пут, да се Петроградска конзерваторија уздигне на ону висину, на којој треба да буде.

Нови руски гласботвори. Руски гласботворци су за време летњих ферија јако вредни били. Цезар Антоновић Кљун компоновао је више већих гласботвора за гласовир и две свеске песама. Петар Чајковски је компоновао нову оперу „Чародејка“, а Давидов је компоновао свиту за свегласије у пет одсека.

Дилетантска драматско-декламаторна задруга у Петрограду. То је вредна задруга у Петрограду, која је већ многе заслуге стекла, а особито с тиме, што је опере гласботвораца Руса, које је управа руске царске опере са разних сметака одбијала, у обраду узимала и публици приказивала. Тако је тек лане приказала оперу Мусоргског „Ковачина“, чији приказ гласботворац није доживио, ма да је његова опера „Борис Гудунов“ још године 1874. на репертоар царске руске опере примљена, те тамо и данас још не само на дневном реду, него опера у публици омиљела, која вазда пуни кућу. Ове године ће да прикаже та задруга оперу Немца Ц. Рајнекса „König Manfred“ у руском преводу. На управи је задруге Е. Голдштајн.

Шпански на мађарској позорници. У мађарској опери у Будапешти догодило се прошле јесени, да се у „Аиди“ три главне улоге на три језика певане. Госпођа Аркелова певала је (Аиду) пољски, госпођа Штајнбахова (Амнерис) италијански, а Пероти певао је мађарски. Па да особито тронев на почетку првог чина није звучио шпански!

Најбоља мушка певачка задруга у Немачкој. Учитељска певачка дружина у Франкфурту ужива частан глас, да је најбоља у јужној Немачкој. 2. и 5. октобра концертовала је та дружина са 120 чланова својих у Берлину, а са ванредним успесима. Да је у нас учитељских певачких дружина, (а по већим местима нашим могло би их бити, да је које лепе среће) то би те дружине и у нас морале бити најбоље, јер нема сталеза, у коме би било толико одабраних и лепо извезбаних грла, што у наших учитеља.

Опет хисторички концерти. Прошле сезоне приређивао је Рубинштајн тако зване хисторичке концерте, а за ову сезону спрема такве концерте Ханс Биллов. Рубинштајн је с тима концертима задобио цели гласбени свет, па је приређење таквих концерата, и тако брзо за њим, јако опасно. Биллов је гласовит гласовираш, али са Рубинштајном, тешко ће му бити померити се. Али Биллов и не мисли тако дубоко захватити, како је Рубинштајн. Биллов се мисли само на Бетховнове гласботворе ограничити. Низ тих концерата мисли са Бетховновим другим делом почети, а са последњим завршити. Читав низ концерата обухватиће четир вечери.

Нов изналазак у Белгији. Швалије Елевик, капелник у Лувену у Белгији изумео је нову справу, која ће цели гласбени свет јако

интересовати. На решењу те проблеме мучило се много стручњака већ више десетака година, па без успеха. И Елевик је на решењу те проблеме радио пуних 38 година и сада се вели, да је склопио справу, која се даје на гласовир, хармониум, или оргуље удесити, те фиксира све што се на тим гласбалама изводи. Изналазач мисли са својом справом најпре по Француској, а касније и по Немачкој путовати, да је гласбеном свету прикаже.

Са бечке гласбаоне. На бечкој гласбаони било је прошле године 815 ученика, 755 из Аустроугарске а 60 њих из вањства. Од расписаних награда добило је 39 ученика прве награде, међу њима 8 гласовираша, за гласовирање Листових гласботвора. У опште је бечка гласбаона (под управом Јосифа Хелмесбергера старијег) ударила скоро чисто модерним правцем.

Ново позориште. У Пожуну је дограђена нова позоришна зграда. Простора је у њојзи за 1165 особа, а стала је 350,000 Фор. трошка. Закупник тог новог позоришта М. Кмент приређује немачке и мађарске представе на изменце.

Морска критика. Др. Лауренсин пише у бечким новинама „Neue Zeitschrift für Musik“ о новинама, које је бечко оперско друштво прошле сезоне у царској опери приказало. У том реферату много се бави са Дворжаковом шаљивом опером „Шелма седлак“ (хуља сељак), али како? Опера је нула, измет шупље лубоње, творезина без живота и мозга и т. д. И то му није доста, него и о самом гласботворцу још вели, да је многописач, кога је само швиндл изнео на глас велика уметника, те је само швиндлом постао неким идолом нашег доба. О Дворжаку одавна изрекоше већ суд Енглеска, Америка, па чак и Аустралија, изрекоше, да је од првих великана гласботвораца данашњег доба. Но је Дворжак скроз чешки народни гласботворац, а што је словенско, то је, ма да му цели остали свет заслужену пошту одаје, Немцу несносно, ништаво и тупоглаво. Бадава је та дрека. Немачко царевање на пољу гласбе тоне заходу. Чешка га одавно, ма стално потискује, ветрић са севера велике Русије једнога ће дана да га отпери, као да га нијад није било, а Лауренсинске гусенице, Дворжак у лавор, који му је скоро цели свет већ пружио, неће побрети.

Женски тенор. Сињора Барпани-Дини гласовита је алтисткиња у Италији. Сада се о њој јавља, да је истрајним вежбањем грло своје за тенорни положај изобразила, те да концертује као женски тенориста. У Петрограду је и на позорници приказивала тенорне деонице из опера „Живот за цара“ и „Лонжмошки постијон“ са таким успехом, да се као женски тенориста мисли сасвим позорници одати.

Шеста симфонија Рубинштајнова. Рубинштајн је написао у најновије доба шесту симфонију, те је „Гевандхаузу“ (концертски завод) у Липском посветио. Та најновија симфонија великог мајетора Руса има четир одсека, Allegro, Andante, Scherzo и Finale, а у последње је уплетено више руских народних повода. Први пут ће се јавно приказати у „Гевандхаузу“ у Липском, а у Петрограду је 7. септембра тек у приватном кругу приказана.

Руско царско оперско друштво у Петрограду. Тај највећи оперски завод у великој Русији, почео је у најновије доба пре свега да култивире руску народну глазбу, чему се сваки пријатељ Словенства од срца зарадовати мора. Јер ако нећемо ми сами своје култивирати, да ко ће га? За ову оперску сезону узело је петроградско царско оперско друштво скоро све саме руске изворне опера на репертоар, а од не руских врло мало. Од руских изворних опера ту су: „Живот за цара“ и „Лудмила“ од Глинке, „Демон“ од Рубинштајна, „Тамора“ од Бориса Шела, „Ковач Вакула“ од Петра Чајковског и др.

Одличије за глазбаре и глазботворце. Министарство јавне наставе у Француској оснива одличије за глазбаре и глазботворце. Одличију томе ће бити име *Ordre luthique* и вели се, да ће га први добити Гуно и Амбр. Тома.

Антон Рубинштајн на ново одликован. Антон Рубинштајн одликован је за доба председништва Мак-Махона са витешким крестом реда француске легије части, а сада је наименован за офисира тог реда.

Рубинштајнова опера „Фераморс“. Рубинштајнову оперу „Фераморс“ узима на реперторију и немачко позориште у Прагу. Изгледа се, да ће први приказ сам глазботворац дириговати.

„Souvenirs artistiques“. Под тим насловом спрема глазбар белгијца Едвард Грегоар глазбено животсписно дело, и умољна све уметнице и уметнице за интересантне белешке и податке за то дело. Писма се управљају на адресу: Joseph Dirix, rue de Margrave, 9. Antwerpen.

Са Листовог гроба. Листов гроб краси данас прост крст од дрвета са натписом „Orate pro me“ и масиван сребрен венац. Крст је по наредби римпапе, што је Лист био абé од реда капуцинаца, те му је и гроб под влашћу римпапе, а сребрним венцем уресише му гроб чланови царског оркестра у Петрограду. За земске остатке Листове прениру се особито Бајрајт и Будапешта. Бајрајћани су намени да му над гробом подигну сјајан споменик, а Будапештани рекламују његове земке остатке, што је родом из Угарске и угарски држављанин био. Изгледи су, да ће се спор решити у корист Будапештанаца и да ће се земки остаци Листови пренети у костурницу под капуцинском црквом у Будиму, што Лист са брат тога самостана беше.

Рубинштајнов „Демон.“ Рубинштајнова опера „Демон“ доживила је у Москви стопрву представу. На тој представи управљао је оркестром сам Рубинштајн, а публика му је, како је заслужио, сјајне овације чинила.

Рубинштајнов „Неро.“ Рубинштајнова опера „Неро“ прешла је већ и преко деобелога мора. Сада ће да зареди позоришта по Америци. Поговара се јоште, да ће и сам Рубинштајн још једаред препловити море, да концертује у Америци, тако јављају бар амерички листови, али тешко да ће се обистинити.

Е. Ремењи. Славни гуслар Едвард Ремењи живи већ више година у Америци. Минуле године отишао је на концертовање у Индију, а сада концертује већ чак по Јапанској.

да се и његова критика може узети под критику, да се и њему могу рогови поломити, да се на њега могу применити и речи Каминског:

Z-jawił nam się gobaczków rodzaj wcale nowy,

Maja ostre żadełka a nie maja głowy!" Види Дра Ј. П. Јордана, Jahrbücher für Slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft, годину 1845. свеску 4.

Овај цитат сам навео ради упоређења. Може се и из њега што научити. Господин Иванишевић се није држао тог правца, нећу га се држати ни ја, што се бојим, да ме г. Иванишевић не би разумео; а и не морам се држати тог правца, што нисам намерио писати „критику“ него само скромне примедбе, на критику г. Јована Иванишевића. Главно је да се разумемо, т. ј. г. Иванишевић и ја. А да то постигнем, трудићу се, да присвојим начин писања г. Иванишевића, да избегнем „џомбе“ гласбених назива којим сам се досад служио (али то само у овј јединој прилици и за љубав узајамног пуног разумења) те да употребим „интернационалну“ музичку терминалогију, коју г. Иванишевић разуме. Оно прво ваљда ће ми поћи за руком, а са овим другим, т. ј. са „интернационалном“ терминалогијом не знам како ћу, јер на срамоту своју, морам признати, да сам се латио уређивања стручна музичка листа, па без да по знајем такве интернационалне терминалогије музичке. Господин Иванишевић имао је наклоност саопштити ми свој суд и у томе погледу. Он је у томе погледу од умерених, није за то, да се сви „интернационални“ термини техници задрже, али није ни за то, да се сви на српски „преведу“. Ја сам се до сад служио стручним називима господина Фрање Ш. Кухача, а нисам знао, да су „преводи“ интернационалних каквих назива. Нашао сам баш напротив, и уверио се, да су ти називи из народа црпљени, и да великим делом и данас још живе у народу по разним крајевима. Зато ћу се тих назива и на даље држати све дотле, док се не докаже стручно, да не ваљаду, и док ми се бар не саопшти, да има „интернационалне“ музичке терминалогије, и како би могао доћи до ње, да је научим. Господин Јован Иванишевић, који је знао као „ненаплаћен баштован из самог добротинства“ српској музици већ толике сјајне услуге учинити, ваљда ће имати доброту, да и то бреме прими на се. А овом приликом, употребићу техничке изразе — не оне „којима се цели свет служи“ како се „Гудалу“ са неке стране препоручивало, него оне, који нам се са друге пријатељске стране препоручују и који Французима, ни Енглезима ни Немцима не сметају. Ако се и тако не узразумемо, неће бити бар моја кривица, него оних пријатеља српске музике, који придикују, да је то у интересу српске музике.

„Дакле на ствар“ вели г. Иванишевић у својој критици, али пре тога: јако запиње за речи којима се „Пупољци“ у 4. броју „Гудала“ приказују, и овако гласе: „Је ли гласботворац погодио праву жицу нећемо да оцењујемо. Оцену тога остављамо поглавито онима, којима је то дело намењено, остављамо је дечијем свету.“ У овом цитату из „Гудала“ растресао је г. Иванишевић речи: нећемо да оцењујемо — и — остављамо је дечијем свету. У „Гудалу“ није од тих речи ни једна растресена. То буди само узгред споменуто. Даље вели г. Иванишевић: „Нека ми опрости пошт. „Гудало“ и писац горњег спровода у њему што се ја који сам богме прилично одмакао

од деце ето усудих да разметнем листиће „пупољака“ и оценим јесу ли пупољци ружини или од бунике. Ето то рекох кад помислих: да су деца и њихова душа невина баштица и прима све онако, како по њој посејеш а ми са стране гледаоци макар и не били плаћени баштовани из добротинства хоћемо да рекнемо: ова ваља или не ваља у баштици ова ваља а ово не ваља песмица у „пупољцима“ јер деца нису компетентна за то, деца не дају нигде оцелу писцу дела; нису дела дечије шећерлеме.“

После тога г. Иванишевић пита: „А како смо са дечијом музиком са сложеним песмама за њих?“ и одговара на то питање овако: „Врло худо! Али не са бројем а да бих вас уверио има их: од Це-а, Миловука, Топаловића у Српчету од Маринковића „Пупољци“ од Толингера. (Овде се не мисли на црквено појање удешено за децу где има заслуге г. Борјановић) већ судећи по каквоћи су многе од њих доиста хуре. — Маринковићеве и ако их је мало најбоље су, а за њима Топаловићеве јер највише одговарају принципима које ћемо мало ниже означити.“ За тим вели г. Иванишевић: „Баш и ако лист у коме писац критику на „Пупољке“ пише, није музички часопис ипак није вољан да погледа „величину артије“ и имали „цене“ или нема, већ хоће да анализује песмицу по песмицу те да онај коме је дело намењено а то је српска школа која ће се с њиме сродити или га само из пијетета у своју библиотеку неповређена оставити.“ Пошто истакне седам начелних питања и пошто песмицу по песмицу „Пупољака“ по тим начелним питањима претресе, долази г. Иванишевић до резултата; „да ово дело („Пупољци“) никако није за српску школу нити дом.“

За сад скромне примедбе моје само на те делове критике.

И опет ми пада нешто на ум. Пада ми на ум познати „одговор г. Огњану“ у 5. броју „Преоднице“ из год. 1884. и пада ми на ум лепа приповетка Љубишина „Проклети кам“. Новак, тежак грабаљски тужи сеоског кнеза, да му је украо прасицу, па се пред которским судом овако суде:

„Кнез. Нас оба не можемо кнежевати, јер су јасли тијесне. Не господо, бирајте међу мнош који сам на девет чуда с' нуком да га сведам на дужност; и њим (Новаком) који га учи да се одмеће и устаје.

Новак се забуни, па последије дугог мучања пропрти: Знате ли ви, господо, чему кокоту режу хухор кад га школе?“

А један судија смејући се: „Не ми ваистину ништа, јер нијесмо навикли кокоте шкопити.“

А кнез помукло: „Не, бога ми, кокоте, но људи!“

Новак настави: „Кад не знате, ја ћу ви казати.“

„Режу му хухор да заборави доњу рану при горњој, па да се забави при главобољи, како неће прокљувати доњу рану.“

А судија: „Шак?“

Новак закључи: „Тако и мене уби кнез у главу да при њој заборавим прасицу, пошто се њом гостио и божић ославио. И виђу лијепо да бих погинуо, но ми је воља божја притекла у помоћ, и пропутила сока да се право суди исповиједа.“

(Наставиће се.)